

Szerkesztőség, kiadó
hivatal és nyomda:

Ciuj-Kolozsvár, St. Baron
utca 10. (Brassai-utca) 10.

Telefon:
Szerk. és kiadóhivatal
9-77

3. N. Sz. — — — 2-28

Egyes szám ára pályá-
ságon és vidéken 5 lej
Bukarestben is 5 lej

Cenzurat Suciu.

KELET

ZSIDÓ-POLITIKAI-NAPILAP

ELOFIZETÉSI ÁRAK

Romániában
Egész évre — — 1150
Félévre — — — 600
Negyedévre — — 320
Egy hónapra — — 110

Csehszlovákiában
Egy hónapra Ck 40—
Egyes szám — — 3—

1927 augusztus 31 Szerda

Ciuj-Kolozsvár * X évfolyam * 196 szám

5687 Elul 3

Megnyílt a XV. cionista kongresszus Bazelben

(Bazel, augusztus 30. Az Uj Kelet tudósítójától.) Kedden este nyolc órakor, a világ minden részéről kiküldött delegátusok és összesereglett vendégek, valamint Svájc állami és Bazel városi hatóságainak képviselői jelenlétében megnyílt a XV-ik jubiláris cionista kongresszus. A bázeli mintavásár központi csarnokát, amelyben a két hétre tervezett kongresszus le fog zajlani, zsufolásig töltötte meg a delegátusok és vendégek tömege. A megjelenteket dr. Chaim Weizmann, a cionista világszervezet elnöke üdvözölte, majd megnyitották jelentette ki a XV. cionista kongresszust. Utána Nachum Szokolov tartott hosszabb megnyitó beszédét. A különböző hatóságok és testületek képviselői üdvözölték ezután a zsidóság világparlamentjét. A kongresszusi elnökség megválasztása után Martin Buber emlékbeszédet mondott Achad Haamról, a zsidó nép nagy halottjáról. A hivatalos megnyitás után a kongresszus állandó választmánya tartotta meg alakulógyűlését.

Bazel, aug. 28.

Kedden este nyolc órakor nyílik meg ünnepléses külsőségek között Bazelben a XV. cionista világkongresszus. A kongresszusi napokat azonban vasárnaptól, már augusztus 26-ikától kell számítani, a nagytiszorbizottság ülésétől. A kongresszusi előcsatározások is már napokkal ez előtt megkezdődtek a pártok tanácsko. ásaiban és különböző orientációs kísérleteiben. Emberek jönnek-mennek, szakadatlanul tárgyalnak, agítálnak, vitatkoznak, tanácskoznak és a hangulatot vizsgálják. Már a múlt héten feltűntek Bazel utcáiban a kongresszusi habitúék, az igazi érdeklődők és azok a cionisták, akik felelősséget éreznek magukban, illetve felelősek is a cionizmusért. Weizmann és Szokolov persze csak később jönnek Bazelbe, ugyszintén Leon Motzkin, a kongresszusi ülések tradicionális elnöke, aki tudvalevőleg két konferencián is vett részt most a napokban: a zsidó jogvédelmi konferencián Zürichben és a genfi kisebbségi konferencián. Zürichben is ő elnökölt, mintha fel akart volna készülni a két hétig tartó kongresszusi elnöklésre. A cionista politikusokon kívül néhány újságíró is már napokkal a kongresszus előtt Bazelbe érkezett, a kongresszusra bejelentett újságíróserg előfutárjaiként. Ezek az újságírók már előre gyűjtik az anyagot, meginterjúvolják a nevezetesebb személyiségeket, megnézik a kongresszusi épületet, reminiscenciákat elevenítenek fel, szóval a külső keretét készítik elő a kongresszusi tudósításoknak.

A folyosókon

Az igazi kongresszusi élet, mint általában a parlamenti élet, tulajdonképpen a folyosókon szokott lezajlani. Ma még azonban a folyosókon alig lé. eng valaki. Néhány palesztinai delegátust látni, akik még így sem tudtak elég korán eljönni a kongresszusra. Csupa barnára sült arc. Hallgatagon, de beszédes tekintettel bolyonganak a kongresszusi termekben, ahol még lázas munka folyik. Ezt azonban még nem lehet kongresszusi életnek nevezni és a kongresszus „szakértőinek” sem sikerül ott az illúziót kelteni. A mindentudók hol az egyik sarokba, hol a másikba húzódnak és úgy képzelik maguk elé, hogy milyen benyomást tesz majd a kongresszusi terem, ha majd a delegátusok megtöltik a széles széksorokat, az újságírók és a vendégek pedig a szűkebbre szabott ülőhelyeket. Mindenkinek van valami véleménye a rendezés tekintetében. Az egyik szerint a szőnyeget nem szélességben, hanem hosszúságban kell felaggatni, a másik azt szeretné, ha a virágokat és pálmákat eltávolítanák a teremből. A nők persze tiltakoznak ellene és még több virággal szeretnék feldisznítani a termet. Különösen több rózsát szeretnének. Szerencsére a poalé-cionisták épen konferenciának, mert különben ők piros szegfűt javasolnának. Azt, hogy a mizrachisták milyen virágot óhajtanak, nem sikerült megállapítani...

Herzl emléke

Már csütörtökön este megtörtént a próba-világítás. A kongresszusi rendezők komoly arccal figyelték az elektrotechnikusok szemképrázató játékát. A terem fényárban uszik. Az elnöki asztal mögött két fényzőzőn öleli körül Herzl arcképét, amelynek a hivatalos kongresszusi jelleggel kívül Bazelben különös jelentősége van. Herzl és Bazel együtve tartozó fogalom, annak ellenére, hogy Budapesten született és életének legnagyobb részét Bécsben töltötte, Rövid életének zenitjét jelenti Bazel, az első cionista kongresszus, 30 évvel ezelőtt...

Feltűnő, hogy Herzl személyisége milyen elevenen él a bázeli lakosság emlékezetében, amely egyébként nagyon keveset törődik a zsidósággal és a zsidó nép érdekeivel. Lakáskeresés közben az egyik kongresszusi vendéget meg is kérdezte öreg háziasszonya, hogy Herzl nem jön-e el a kongresszusra? Harminc évvel ezelőtt látta Herzlt, — mondotta a derék asszony — és azóta sem találkozott sok olyan emberrel, aki szebb és szembetűnőbb térft lett volna, mint Herzl. Az idegent, aki a Rajna-

hidján keresztül megy, rendszerint megállapítja a vezetője és rámutat a „Drei Könige” hotel erkélyére: „Látja, ott fényképezték le Herzlt és az a fénykép ma már számtalan példányban van elterjedve a világon”. Akkoriban nagyon kevés cionista lakott a „Drei Könige”-szállodában. Ma azonban Bazelnek ebben a legnagyobb hoteljében az összes szobákat a kongresszusi vendégek részére foglalták le.

Kongresszusi arccok

Nem érdektelen, ha összehasonlítjuk, hogy az évek során mennyire megváltozott a kongresszusi arccok képe. Az első kongresszuson a delegátusok többsége 20—30 évesekből állott. Ma ennek megfordítottja a helyzet. A fiatalok kisebbségbe kerültek és úgy a tribünön, mint a delegátusok sorában sokkal több az ősz haj, mint a fekete, vagy a szőke. Csak a kórus maradt fiatal. A rendezők és a kisegítők ma is többnyire husz éven aluliak. Sokan gyalog jöttek Bécsből. Ot hélig tartott az ut, amely fárasztó volt és mégis Bazelben ugyancsak nehéz testi munkát végeznek.

A kongresszus igazi hangulatát azonban még nem lehet megrajzolni. Sokan hiányzanak még. Nem érkeztek meg ezideig a kongresszusi „fecskek”, akik pontosan a kongresszus megnyitására szoktak érkezni minden egyes alkalommal. Nincs még itt az a hölgy, aki minden kongresszusra fekete ruhában jön el és akiről senki sem tudja kicsoda és honnan való, mert mindvégig egyedül szokott bolyongani a kongresszusi tömeg forgatagában. Állítólag kegyeletes emlékezetből jár el rendszeresen a kongresszusokra. Nincs még itt az a prágai festő sem, aki gyalog szokott a kongresszusokra vándorolni. Általában még hiányzik az a hangulat, amelyet akkor lehet érezni, amikor annak jeléül, hogy kezdődik az ünnep, minden zsidó házból meggyújtják a gyertyákat. Ha megérkeznek az ünnepi gyertyák, a vezérek, kezdetét veheti a kongresszus... M. W.

A csütörtöki minisztertanács fogja kijelölni a kisebbségi vezérigazgató személyét

Szeptember hatodikán kezdi meg működését a kisebbségi vezérigazgatóság

(Bucuresti-Bukarest, augusztus 30. Az Uj Kelet tudósítójától.) Már röviden jelentettük, hogy a belügyminisztérium egy kisebbségi vezérigazgatóság felállítását tervezi és a vezérigazgatóság vezetésével Tökés Ernő bukaresti esperest, vagy Kiss Géza volt egyetemi tanárt, liberális szenátort bizza meg. Az első értesítések úgy szólnak, hogy abban az esetben, ha a kormány Kiss Géza személye mellett döntene, a kisebbségi ügyosztály államtitkársági rangra emelné. Az eddigi tervek szerint a kisebbségi ügyosztály szeptember hatodikán kezdené meg működését.

Ez a hír az összes kisebbségi körökben nagy visszatetszést keltett. A romániai kisebbségi élet egyes Bukarestben tartózkodó markáns vezéregyénisége munkatársunk előtt az alábbi nyilatkozatot tette:

— Nem tudom elhinni, hogy a kormány tényleg komolyan szándékozná felállítani a kisebbségi szakosztályt és tőle nem hiszem, hogy annak a vezetését akár Tökés Ernőre, vagy Kiss Gézára bizza. A kormány teljesen tisztában van azzal, hogy az erdélyi kisebbségi élettel ennek a két politikusnak nincs közössége és ez a tény ugyan esetleg lehet igen jó ajánlólevél kormánykörökhöz, azonban nem hiszem, hogy egy ilyen komoly állásra, mint amilyen a kisebbségi ügyosztály, a kormány egy olyan embert tenre, kinek személye elégedetlenséget keltene a kisebbségek szemében. Nem hiszem ezt már anél is inkább nem, mert még csak nemrégiben

jelentette ki Duca belügyminiszter, hogy egyáltalában nincs megelégedve azzal az eredménnyel, melyet a választások alatt Kiss Géza, Tökés Ernő és társai hoztak. Már pedig az itteni parlamenti szokások szerint, egy államtitkári állás csak olyan pártot illet meg, melynek parlamenti jelentősége van... Nagyon valószínű, hogy ez a hír hasonló ahhoz a kőzsa hírhez, melyet a választások alatt kolportáltak, hogy gróf Bethlen Györgyöt nevezte ki a kormány kisebbségi miniszternek...

A belügyminisztériumban szereztük az alábbi információkat:

— A kormánynak tényleg az a szándéka, hogy felállít egy kisebbségi ügyosztályt. Azonban ezen ügyosztály Tatarescu kisebbségi miniszter vezetésével fog állni. Tatarescu miniszter ugyanis Bratianu Jonel bizalmi embere, vagy amint a lapok írják, „Jonel profétája” és annyira el van foglalva az ugynevezett nagypolitika kérdéseivel, hogy szükségessé mutatkozott a kisebbségi ügyek apró-cseprő csirkeporainak elintézésére egy ügyosztály felállítása. Ez ügyosztály természetesen nem a kisebbségi politika nagyvonalu ügyeivel fog foglalkozni, hanem egy közvetítő szerv lesz a belügyminisztérium és a többi minisztériumok között. Vagy, ha úgy tetszik, egy panasziroda. Tatarescu miniszter, mint említettem, annyira el van foglalva, hogy naponta legfeljebb egy órát tölt a belügyminisztériumban,

ugyanennyi időt tölt a Boulevard-Pachen lévő sziguranca-központon és természetesen annyira túl van halmozva munkával, hogy fizikailag nem bírja. Ezért kellett az ügyosztályt megszervezni és úgy

hírlík, hogy szeptember 6-án kezdetét is veszi az ügyosztály működése. Ami a személyeket illeti, arravonatkozólag nem nyilatkozhatom, ezen a jövő csütörtöki minisztertanács fog dönteni.

Télen megszűnik a telefonösszeköttetés a Regát és Erdély között

Egy kis vihar kell és elpusztulnak a telefonhuzalok

(Bucuresti-Bukarest, augusztus 30. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az utóbbi napokban a regátban erős vihar volt, Erdély felől a tenger felé vonult a vihar — és másnapra megszűnt minden telefonösszeköttetés és Regát és Erdély között. Az összes telefonvezetékek, melyek a Regátot Erdellyel összekötik, pozdorjává voltak szakadva. A bukaresti főposta technikai osztálya természetesen azonnal intézkedett a telefonhuzalok helyreállítása ügyében és minden állomásról azonnal kivonultak a technikai osztagok, hogy összefoldozzák a megrongált huzalokat. És dicséretére legyen mondva a technikai osztálynak, a többszáz kilométeres vonalat, alig két-három nap alatt helyre is hozták. Ez történt egy héttel ezelőtt és ma reggel megint vihar vonult el a Regát felett és a reggeli órákban a bukaresti főposta telefonosztályában már megint ki volt téve egy hosszú lista, hogy mely városokkal szakadt meg a telefonösszeköttetés.

Felkerestük a főposta technikai osztályának egyik vezetőjét, aki a következő felvilágosítást adta a telefonvonalaink szomorú helyzetéről:

— Teljesen kétségbeesve nézünk az őszi szezon felé, amikor tudvalevőleg gyakoribbak a szélviharok, bizonyos az, hogy az őszi szezonban úgy fogunk járni, hogy míg a telefonhuzal egyik részét megjavítottuk, addig a másik részét újra szétrombolja a vihar. A huzalok legnagyobb része olyan állapotban van, hogy nem érdemes javítani. Ugyanis a huzalok legnagyobb része régi acélrótt és ez az idő alatt teljesen elrozsdásodott és olyan törékennyé vált, mint az üveg. A legkisebb szélvihar, aminek egy modern vezeték ellenállna, ezt a régi acélvonalat, mintha csak valami játékszer volna egy gyerek kezében, apró darabokra töri. És mi természetesen a vihar elvonultával kimegyünk a helyszínre és javítjuk a huzalt. Azonban mi történik? Mi a jó modern anyagot, a drága bronzhuzalt dolgozzuk bele a régi acélróttokba, pedig jól tudjuk, hogy alig pár nap múlva már újra ki kell vonuljunk, hogy a javítás melletti helyet, mely időközben megint elszakadt, újra pótoljuk. Tessék végignézni az országutak mellett elhaladó telefonvezetéseket és még a laikus is láthatja, hogy az csupa toldás-foldás. De nem is ez volna a legnagyobb hiba. A baj ott van, hogy a vonalakban még mindig van a törékeny acélróttokból... Ha sikerülne elérni azt, hogy annyi legyen a vonalakon a javítás, hogy már a huzal csupa javított bronzanyagból legyen, akkor kapunk egy kis lélekzetet...

— Bizonyos az, hogy az őszi szezon kezdetén minden héten lesz egy-két nap, míg a telefonvonalak üzemen kívül lesznek. Kint a szabad mezőkön ilyenkor még könnyen megy a munka és a munkások szívesen dolgoznak. Azonban mi lesz télen, amikor nemcsak a szélvihar, hanem a vonalakra nehezedeő hóréteg is sok kárt okoz? Egész bizonyos az, hogy a téli hónapok legnagyobb részében Erdély el lesz vágva a fővárostól. És az is bizonyos, hogy nemcsak telefon, hanem táviró sem lesz. Tavaly óta kétségtelenül rosszabbodott a helyzet és tavaly történt meg ez az eset. Majdnem öt napig nem volt se telefon, se táviró. Rádióval bonyolítottuk le az egész táviró forgalmat. Páris, Bécs és Berlin pompásan működött, azonban Kolozsvárral nem tudtunk dolgozni, mert az egyik antenna felső vezetéke elszakadt és akkor történt meg, hogy egy ur, akinek valami végtelenül fontos ügye lett volna Kolozsvárral, feladott egy rádiótáviratot Berlinbe, egy ottani ismerőséhez, hogy az küldjön egy ugyancsak dringend rádió-táviratot Kolozsvárra. És Kolozsvár meg is kapta a táviratot s kéz-

besítette a félnek, aki ugyancsak nagyot nézett, amikor berlini keltezéssel kapott Bukarestből üzenetet.

— Csak egy dolog segíthet rajtunk, ha a telefonvezetékeket sürgősen kicserélik. Sajnos ez már nem történhetik meg az idén, mert a kedvező időt már elszalasztottuk, azonban jövőre a kora nyári hónapokban hozzá kell kezdeni az új telefonvezetékek kiépítéséhez. Ter-

Nyolcmérföldnyi hosszúságú gyászmenet kísérte Sacco és Vanzetti hamvait Bostonban

A hamvasztás ideje alatt véres összeütközés volt a tömeg és rendőrség között. Az anarchisták újabb fejtéket jeleznek

Boston, augusztus 30. Sacco és Vanzetti holttestét tegnap minden egyházi szertartás nélkül elhamvasztották. A két hamvedret követő gyászmenetben mintegy nyolcmérföldnyire terjedő hosszúságban 100 ezer főnél nagyobb tömeg vett részt. A menet ideje alatt rendezettség nem történt.

Ezt megelőzőleg azonban, az elhamvasztás ideje alatt, a tömeg és a rendőrség között véres összeütközések történtek. Két tűzérési épületből hamis riadóval elcsalták a tűzoltókat, azután felgyújtották az épületet. A gyújtogatásnál két órával később egy vegyészeti gyárat robbantottak fel az anarchisták, akik a jövőre nézve még erőszakosabb cselekedeteket jelentettek be.

A rendőrségi nyomozás megállapította, hogy férje gyilkolta meg Forgách Annát

(Budapest, augusztus 30. Az Uj Kelet tudósítójától.) A rejtélyes körülmények között elhunyt szépséges budapesti színésznő: Forgách Anna halálának körülményei egyre megdöbbentőbb adatokkal bővülnek. Az eddigi nyomok alapján nagyon valószínűnek látszik a feltevés, hogy a szerencsétlen asszonyt férje, dr. Erdélyi Béla tette el láb alól, hogy birtokába jusson a 10 ezer dolláros életbiztosításnak. Erre vall az a tanuvallomás is, amelyet egy értékpapirkereskedő tett a budapesti rendőrségen, akinek állításai szerint Erdélyi a fürdőre való utazása előtt bizonyos értékpapirokra negyedmilliárdnyi kölcsönt akart felvenni. A kereskedő a kölcsönt nem folyósította, de információi szerint Forgách Anna férje másutt szerezte meg a pénzt és szeptember elsejére ígerte meg az ügy rendezését.

Ezen gyanuok alapján a rendőrség kihirdette Erdélyi előtt a letartóztatási végzést, míg Gáldy főfelügyelőt, miután vele szemben semmiféle terhelő adat nem merült fel, szabadonbocsátották.

Erdélyi bűnössége mellett az a körülmény is szól, hogy Erdélyi fürdőre való elutazása előtt a fentemlített értékpapirkereskedő cég utána járt az Erdélyi által elhelyezett váltók valódiságának és megdöbbenne vette észre, hogy a váltón szereplő aláírások mind hamisak. A cég nem akart feljelentést tenni Erdélyi ellen, mert a váltókat úgy is beváltotta volna az a személy, akinek a neve alá volt hamisítva, de most, hogy a titokzatos bűnügy kiderült, a vallomásttevő értékpapirkereskedő kötelességének tartja ezt a fontos bejelentést megtenni és egyben okirathamisításért feljelentést tett Erdélyi ellen.

Fenti vallomással szemben Erdélyi családja a vallomásban foglalt terhelő adatokat merő hajszának és egy kikoszorózott kérés bosszújának tartja.

Budapest, augusztus 30. A Forgách Anna halálával kapcsolatos iratok Klagenfurtból ma éjjel megérkeztek a rendőrségre, amely most tanulmányozza át az aktákat s egyidejűleg elrendelte a névtelen feljelentő kihallgatását is.

A szenzációs fordulatokban bővelkedő bűnügygel kapcsolatban Polányi főügyész-helyettes nyilatkozatot adott a sajtónak, amelyben

mésztesen ehhez pénz kell és pedig sok pénz, azonban bizonyos az, hogyha a kormány látni fogja azokat a végtelen siralmas állapotokat, amelybe az idén télen a telefonvezetékek kerülni fognak, bizonyos, hogy a szükséges összegeket még a föld alól is, de előkeríti erre a célra.

— Hogy még jobban alátámasszam a fentieket, hivatkozom a temesvári telefonvonalra, melyet néhány évvel ezelőtt építettek, ez a vonal, amely tulajdonképpen a Bukarest—Belgrád összekötő kapcsa, teljesen új vonal, a legmodernebb szigeteléssel bronzhuzalból készült. Ugyanakkor, mikor az összes többi vonalakra a munkások ezreit kell kiküldeni, hogy toldják-foldják a sokat szenvedett huzalokat, addig a belgrádi vonalon semmi baj sincs. Az új huzal dacol a viharral... Természetesen az ideális állapot az volna, ha sikerülne nekünk is utánozni a külföldi példát, a földalatti kábelt, mely az egyetlen megoldás a légköri viharokkal szemben...

elmondotta, hogy Erdélyi letartóztatása az ügyészség utasítására történt. Polányi hangsúlyozta, hogy az eddigi adatok szerint nyomós okok szólnak amellett, hogy a bűncselekmény elkövetésével Erdélyi Béla joggal gyanúsítható. Elmondotta továbbá, hogy a klagenfurti államügyész telefonon értesítette a budapesti ügyészséget, hogy Forgách Annát fojtogatás nyomai láthatók, ami valószínűvé teszi azt a feltevést, hogy tényleg meg is fojtották. Természetesen addig, amíg a klagenfurti jegyzőkönyvek nem érkeznek meg, az ügy nem tisztázható.

A bécsi lapok egy személyiségnek nyilatkozatát közlik, aki Forgách Anna tegnapi felboncolásán hivatalból jelent meg, aki szerint az orvosok kétségtelenül megállapították, hogy Forgách Anna testében erős mérgező nyomat találtak meg. Eppen ezért nem tartják valószínűnek, hogy Erdélyi felesége a lezuhanás következtében halt volna meg.

Milstadt, augusztus 30. Dr. Pichler, Forgách Anna volt kezelőorvosa, a művésznő halálával kapcsolatosan előadta, hogy a lezuhanást követő napon Erdélyiné férje és Gáldy jelenlétében, a következőket mondotta férjének:

— Kedves Béla, úgy tűnt fel nekem, mintha a szakadéknál meglőktél volna!

Pichler elmondotta, hogy másnap szintén gyanús dologgal vonta magára a figyelmét Erdélyi. Mikor délután felment a szállodába, hogy megvizsgálja betegét, Forgách Anna férje az előcsarnokban várt rá és közölte vele, hogy felesége jól érzi magát és ő kéri, hogy hagyja abba a látogatásokat és másnap már arról értesült Pichler, hogy Erdélyiné meghalt. Pichler a halál okául szívbénulást állapított meg, de a nyak jobboldali részén bőrlehorzsolásokat is felfedezett, amelyről Erdélyi azt állította, hogy már régebbiek.

Budapest, augusztus 30. Gáldy Nándor mai vallomásában kijelentette a rendőrség előtt, hogy a halál napján Erdélyi délelőtt 12-től háromnegyed 1-ig velük tenniszezett, mialatt orvosi megállapítás szerint felesége 12-kor meghalt. A vallomás nagy sullyal esik latba Erdélyi javára.

Csaki

(Budapest, a sítójától.) A hetes sztrájk a mai naphoz érkezett. A Nicholson, az Egyesült gyárak munkásai megítélt bére megállottak. A Weiszlólámpagyár a

A „Det... s onn

München, 24 órával ezelőtt előzőleg több község hatóságok Münchenből és akarnak elérni.

Elhang Schul

Sch

(Cluj-Kolozsvár sítójától.) A Sci-gyedik napját is az első napok vonatkozásához közeledik vádoltak sorsa me-ugyanis az első su- hogy a bíróság a tennél az elsősorban tanukihallgatások zást a per menetét

Röggel 8 órakor lomásának folytatás A tanukihallgatás tűzött egymással a módszerekkel és m- ceiket tisztázni és m- mással. Fehér Des- szót és kéri dr. G- a kijelentéseket, am- got láttak. Mert a- ságnak, úgy kéri az- kollégáját. Az elnök- giu kiter a választó- Osvada volt po- bankalapítás, majd- mertette össze Misch- és az 70 lakásán foly- során 70-80 vagg- jevszkyék. A vásárb-

Dr. Giurgiu vé- — Mondja meg az ügyben proviziót A volt polgármes- dul és kéri, hogy vé- Az elnök nem enged- Giurgiu kijelenti, hog- málló dolog.

Néhány lányegtel- vada és ezzel kihallg- eskü elhalasztását ki- sen tiltakozik a tanu- határozathozatalra vor- kozás után az eskü k-

A korona

Jack Jäger kolo- kezdette meg ezután- feljelentésével megind- Mischmajevszky ellen- képen szerepel. Elmon- merkedett össze Misch- vel. Jó baráti viszony- Egyizben Mischmajevsz- Europe-hoz kiállított- adott át neki értékes- Chrissovelonihoz továb- óvatosságból informác- bankhoz és előlegléper- lejt fizetett ki a csekl-

Mélyen leszállított áron **fest** tisztít, egyben ruhá- **Cink Cluj** ját molymentesíti

Csaknem teljesen véget ért a budapesti vasipari sztrájk

Három nagy gyárban megkezdődött a munka

(Budapest, augusztus 30. Az Uj Kelet tudósítójától.) A hetek óta makacsul tartó vasipari sztrájk a mai nappal végre kedvező fordulathoz érkezett. A Weiss Manfréd-féle, a Schlick-Nicholson, az Egyesült Izzó Lämpagyár nevű gyárak munkásai elfogadták a munkaadók által megítélt béremelést és a mai reggelen munkába állottak. A Weiss Manfréd-féle gyár s az Egyesült Izzólämpagyár a heti bérek ötszázalékos emelése

adta a munkásoknak. A Hoffner és Schrantz és az Első Magyar Gépgyár munkásai ma délután döntöttek afelett, hogy elfogadják-e a felajánlott béremelést, de bizonyosra veszik, hogy miután a három legnagyobb üzemből a munkások felvették a munkát, ezekben a gyárakban is sikerül békés megegyezést létrehozni s így holnapra teljesen megszűnik a hetek óta tartó sztrájk.

A „Detroit büszkesége“ Münchenbe érkezett s onnan tovább indult Konstantinápolyba

München, augusztus 30. A „Detroit büszkesége“ nevű repülőgép, amely Kanadából Angliába 24 óránál alig több idő alatt repülte át az óccánt, tegnap délután pont négy órakor, miután előzőleg több kört írt le, a müncheni repülőtéren leszállt. A pilótákat rengeteg tömeg várta s a hatóságok vezetői köszöntötték őket. A diadalmas repülőgép ma reggel félhétkor elstartolt Münchenből és Bécsen, Belgrádon át leszállás nélkül repül Konstantinápolyig, ahová ma este akarnak elérni.

Elhangzott a perdöntő tanuvallomás Schultze és Mischnajevszky perében

Schultze hamis tanúzással vádolta meg a vád koronatanuját

(Cluj-Kolozsvár, aug. 30. Az Uj Kelet tudósítójától.) A Schultze-Mischnajevszky-per negyedik napját is tanukihallgatások töltötték ki. Az első napok vonatottsága után most gyors befejezéshez közeledik a tárgyalás és a mai nappal a vádlottak sorsa megpecsételtnak látszik: elhangzott ugyanis az első súlyosan terhelő vallomás és mint-hogy a bíróság a tanu megesketését határozta el, ennél az első sorban terhelő vádpontnál a további tanukihallgatások már nem hozhatnak döntő változást a per menetében.

Reggel 8 órakor Osvada volt polgármester vallomásának folytatásával vette kezdetét a tárgyalás. A tanukihallgatás előtt azonban ismételtlen összeült az egyszemélyes bíróság, akik egészen más módszerekkel és más eszközökkel próbálják védenek a tisztázni és minduntalan szembekerülnek egymással. Fehér Dezső dr. személyes kérdésben kérte és kérte dr. Giurgiut, hogy fenntartsa-e azokat a kijelentéseket, amelyek az Uj Keletben napvilágot láttak. Mert amennyiben ez megfelel a valóságnak, úgy kéri az elnököt, hogy utasítsa rendre kollégáját. Az elnök felhívására azonban dr. Giurgiu kitér a válaszolásra elől.

Osvada volt polgármester elmondja ezután a bankalápirás, majd a dívadásról történetét. Ő ismertette össze Mischnajevszkyt a dévai prefektussal és az ő lakásán folytak a tárgyalások, amelyeknek során 70-80 vagon diót kötettek le Mischnajevszkyék. A vásárból azonban nem lett semmi.

Diffamáló-e a provízió?

Dr. Giurgiu védő a tanuhoz fordul:

— Mondja meg a tanu, ígérték-e neki ebben az ügyben províziót?

A volt polgármester ingerülten az elnökhöz fordul és kéri, hogy védje meg az ügyvéd terrorjától. Az elnök nem engedti feltenni a kérdést, mire Dr. Giurgiu kijelenti, hogy províziót kapni nem diffamáló dolog.

Néhány lényegtelen felvilágosítást ad még Osvada és ezzel kihallgatása véget ér. Az ügyész az eskü elhalasztását kívánta, dr. Giurgiu védő hevesen tiltakozik a tanu megesketése ellen. A bíróság határozathozatalra vonul vissza és egyórai tanácskozás után az eskü kivétele mellett dönt.

A koronatanu terhelő vallomást tesz

Jack Jäger kolozsvári vállalkozó kihallgatását kezdte meg ezután a bíróság. Jäger volt az, aki feljelentésével megindította a lavinát Schultze és Mischnajevszky ellen és aki a vád koronatanujaként szerepel. Elmondja, hogy Venter utján ismerkedett össze Mischnajevszkyval, majd Schultzezel. Jó baráti viszonyt tartott fenn mindkettőjükkel. Egy ízben Mischnajevszky egy Schultze által a Middle Europe-hoz kiállított 3000 német márkás csekket adott át neki értékesítés céljából. Ő a Banca Christovonihoz továbbította a csekket. A bank óvatosságból információért fordult egy drezdai bankhoz és előlélegepen előbb 45,000, majd 25,000 lejt fizetett ki a csekkre.

Hosszu idő után érkezett meg Drezdából a távirati információ, amely a következőképpen hangzott: „Vorsicht empfohlen“. A bank ennek alapján végleg megtagadta a csekk kifizetését. Ő Schultzehez fordult ekkor, mire Schultze kijelentette, hogy a drezdai bank konkurenciális viszonyban áll velük és ezért adta az információt. Röviddel ezután Bukarestben egy németországi barátjával találkozott, aki megmutatta neki a „Berliner Tageblatt“ egy számát. Az újság hosszú cikket írt Schultze szélhámosságairól, székéséről és közölte, hogy a nyomravezető 10 ezer márká (500 ezer lej) prémiumot kap. Erre a bukaresti szigurancián feljelentést tett Schultze ellen és táviratilag kérte Rosin ügyvéd utján a Kolozsváron tartózkodó Mischnajevszky letartóztatását is.

Megverték-e Schultzet Bukarestben?

Schultze a tanu vallomásának minden passzusára fejét rázza. Dr. Giurgiu védővel értekezik, aki a következőket jelenti ki a tárgyaláson:

A bukaresti rendőrség elutasította Jäger feljelentését azzal, hogy az polgári bíróság elé tartózik. Jäger azonban két összegben 10 ezer lejt adott át a rendőrség egy komisárjának, hogy mégis tartassa le Schultzét. Jäger ur a prémiumot szerette volna megkaparítani mindenáron. A tanu tagadja, hogy pénzt adott volna a bukaresti rendőrségnek, mire Schultze minden ízében reszkette kiált fel:

— Jäger ur ott volt, midőn engem a bukaresti rendőrségen megverték, holott két nappal azelőtt ígérték meg, hogy nem veret meg és megvárja, amíg visszafizetem a csekk árát. Az elnök kérdésére Jäger kijelenti, hogy az ő jelenlétében nem verték meg Schultzét, sőt ellenkezőleg székkel és cigarettával kínálták meg... Schultze elképedve mormolja maga elé: Infame Lüge.

Jäger ezután elmondja, hogy Schultze megbízást adott neki arra, hogy Csernovitz városával kölcsöntárgyalásokat folytasson. Ő ezt a megbízást Bukarestben lakó bátyjának adta át, minthogy ő nem foglalkozik efelélel.

Tízezer márkáért?

Filipescu szavazóbíró: (a tanuhoz.) Mi az impressziója arra vonatkozólag, vajjon Mischnajevszky büntárs-e Schultzének? Tudott-e mindarról, amit Schultze csinált.

Tanu: (bizonytalanul) Nekem az az impresszióm, hogy Mischnajevszky büntárs volt Schultzének, folyton együtt voltak, tehát mindenről tudnia kellett volna.

Mischnajevszky halálsápadtan hallgatta a tanu vallomását. Jegyezni próbált, de a keze reszkett, csak olvashatatlan ákom-bákomokat vett maga elé, majd idegesen ki is törli azokat.

Dr. Giurgiu: A tanu dr. Geréb kolozsvári ügyvéd előtt kijelentette, hogy azért denunciólta Schultzét, hogy a 10 ezer márkát megkaphassa. Jäger ismét tagadólag válaszol, mire Mischnajevszky ugrik fel helyéről:

— Emlékezzék csak vissza a tanu, hogy no-

vember 14-ikén a szanatóriumban Vlad sziguranca-felügyelő jelenlétében szövegezte meg Berlinbe a táviratot, amelyben magának vindikálja a prémiumot. Jäger zavartan hallgat. Az ügyész kéri a tanu megesketését, a védelem azonban tiltakozik az eskü kivétele ellen. Dr. Giurgiu kétségbevonja a tanu szavahihetőségét, kifogásolja erkölcsét és dr. Fehér kijelenti, hogy a tanu előtte mondotta azt, hogy csak a prémium inspirálta a feljelentésre. A bíróság rövid tanácskozás után megesketi Jäger Jaquest. Mátyás Salamon kolozsvári kereskedőt hallgatja ki végül a bíróság, aki a Weiss Sándor textiltereskedőnek eladott ezer márkás csekk történetét ismerteti. A vallomás után délutánra halasztja el a bíróság a tárgyalás folytatását.

Felvonulnak a mentőtanuk

A délutáni tárgyalás dr. Nagy László, a katolikus státus vezetőjének kihallgatásával veszi kezdetét, aki elmondja, hogy Schultzéval kölcsöntárgyalásokat kezdeményeztek, amelyeket azonban megszakítottak. A vádlottak nem károsították meg a státust. A következő tanu dr. Porsche, a Nerva-szanatórium főorvosa, aki a vádlottak javára tesz rendkívüli kedvező vallomást. Kijelenti, hogy Chendi sziguranca-kapitány mutatta be a vádlottakat, akikkel egy kétszázézerlejes kölcsön felvételére vonatkozólag előzetes megállapodást kötöttek. Schultze és Mischnajevszky semmilyen újítást előzetesen nem kértek tőle. A tárgyalásoknak a vádlottak letartóztatása vetett véget. Az ügyész kijelenti, hogy véleménye szerint a Nerva-tárgyalásokat azzal a céllal improvizálták a vádlottak, hogy adott esetben alibit tudjanak igazolni vele. Dr. Giurgiu felszólalása után azonban a tanu megesketi a bíróságot.

Dr. Lőrinczi orvos ugyancsak a Nerva-szanatórium kölcsönére vonatkozólag ad felvilágosítást. Nem emlékszik arra, hogy Mischnajevszkyt, mint Schultze titkárát mutatta be neki Chendi kapitány.

Dr. Giurgiu: Jgylátszik a sziguranca tévedett a bemutatásnál (derültség).

A következő tanu Lázár Adolf, a Astoria-szálló büfféjének tulajdonosa kijelenti, hogy 24 ezer lej követelése van a vádlottaktól. A hotelportás közölte vele, hogy Schultze és Mischnajevszky a város vendégei és udomása szerint a város kétizben kifizette a szállodát.

Mischnajevszky a város vendége volt

Mersitz Ferencet, az Astoria-szálló portását hallgatja ki ezután a bíróság. A portás bemutatja Osvada volt polgármesternek egy levelét, amelyben a polgármester közli vele, hogy Mischnajevszky Kolozsvár vendége, akinek hotelszámláját eltávozása alkalmával a város fogja kifizetni. Mischnajevszky kéthónapi számlája maradt kifizetetlenül, amely 50 ezer lejt tesz ki. Ezután a portás feleségét, Ritter Reginát hallgatja ki a bíróság, aki elmondja, hogy Mischnajevszky, midőn Berlinbe utazott, 18 ezer lejt kért tőle kölcsön, amelyet azonban visszaverte alkalmával megfizetett.

Popescu ügyész: Ajándékokat hozott-e Mischnajevszky a tanuak?

Dr. Fehér ügyvéd tiltakozik az ellen, hogy a tárgyaláson magánügyeket feszegetessenek, mire az ügyész semmisségi panaszt jelent be és hivatkozik arra, hogy a tanu a vizsgálóbíró előtt más vallomást tett.

Az elnök tízperces szünetet rendel el s a szünet alatt Mischnajevszky és Schultze meghitt beszélgetésbe mélyednek egymással. Azt az impressziót keltik, hogy a két vádlott, akik a tárgyalás alatt egymás ellen fordultak és így megkönnyítették a vád munkáját, az utolsó pillanatban kibékültek egymással.

Az ominózus csekk története

A tárgyalás újból megnyitása után Bárh Lajos vallomása következik. A tanu a Jäger-féle 3000 márkás csekkre vonatkozólag tett rendkívül fontos vallomását. Kijelenti, hogy a csekket Jäger nem adta át a banknak és a Schultzének átadott pénzüsségeket váltó ellen saját számlájára vette fel a banktól. A vallomás alapján Schultze szót kér és hamis tanúzással vádolja meg Jägert. Kéri, hogy ezt vegyék jegyzőkönyvbe. Kimondja ezután a tanu, hogy Jäger közvetlen akarta Schultze és Csernovitz városa között a kölcsöntárgyalásokat és ezért vállalta a csekk értékesítését is, hogy szivességekkel lekösse magának Schultzét.

Néhány lényegtelen felvilágosítás után este hétkor rekeszti be a tárgyalást dr. Furnea elnök.

Ma reggel nyolc órakor a következő tanu kihallgatására kerül sor.

IRÓK ÉS IRÁSOK

Klasszikusok és modernek párbaja

Egész csomó könyvkiadó-cég reuzál külföldön, főleg pedig Magyarországon, amelyik a klasszikus, illetve klasszikussá vált írók írásaiból új kiadásokat rendez sajtó alá. Dickens, Dumas etc. írásai kerülnek új köntösben a könyvpiacra, olyan reklámozás és olyan üzleti trükkök kíséretében, amilyenekre modern művek érdekében nem vetemedik egyetlen kiadó sem.

Joggal feltehető a kérdés, vajjon a népszerű klasszikusok művei több és mélyebb értéket reprezentálnak-e, mint a moderneké s vajjon, — a reklám méreteit tekintve — egyáltalán nem-e csak a rég halott írók művei valódi érték, míg a fiatal tehetségek írásai mindössze relatív értékekkel rendelkeznek? Bátran felelhetjük: nem. sőt! Dumas és Dickens kétségen kívül kitűnő regényírók voltak, nemcsak eredeti emberábrázolásuk tekintetében, hanem azért is, mert koruk millióját és társadalmi légkört pontosan érzékeltették, a tömegek lelkében szunnyadó örök és korszerű érzéseket szóltatták meg. Dumas ráadásul még divatot is tudott teremteni: a francia romanticizmus pápája volt, tehát a szokatlanság ingerével lépett a nyilvánosság színe elé.

Am minden értékük és minden multhatlanságuk ellenére a mai ember szemszögéből tekintve munkásságukat: művészetük nem jelent számunkra többé az élet frissességének mélységének és sokszereű végtelenségének illuzióját; meséjük, stílusuk, életlátásuk, dokumentumaik bármennyire is emberiek és művésziek, egyben korszerűtlenek is, mint Dante szentjei, mint Shakespeare királydrámáinak alakjai, akik csakis abban az egyszerű volt és soha többé meg nem ismétlődő szenvedély-létkörben játszhatták, szenvedhettek el a maguk végétét, a maguk egyéni drámáját.

Különösen Dumasra áll ez, aki Dickenssel szemben távol állott minden polgári megindulástól s kedvtelven merült el azokban a vérengző tettekben, melyek ellen Dickens már egy modern humanista belátásával és szívével tiltakozott.

Mi okozza hát mégis, hogy ezek a bár örökkévaló, de mégsem korszerű írók, akik ideges korunknak alig tudnak önmagáról szenzációkat mondani, fölényesen verik a jelenben élők népszerűségét s kiadói versengés tárgyai akkor, mikor a legjobb modernek is küzdelmet folytatnak egyszerű fenmaradásukért, meghallgatásukért és életstandardjuk javításáért? Kétségtelen, hogy nem a közönségben, nem is a modernekekben van a hiba. Kiben van hát? Minden bizonyos a kiadóknak, akiknek üzleti számításait jobban táplálják akár a holt közep-szerűségek is, mint az élő zsenik. Persze, ebben az üzleti manőverben nagy segítségükre van a kiadóknak egy veszedelmes kultur-hiedelem s még inkább a csökönys és fejlődésképtelen irodalomtörténeti felfogás, mely eldogmatizálja a multat és semmi eleven kapcsolatot nem tud, vagy nem akar fentartani a jelennel, a jelen küzdelmeivel s így azzal az irodalommal, amely a jelent akarja százszázalékosan ábrázolni.

A jelen író nagyságaiban és közepes tehetségeiben minden bizonyos él legalább annyi pietás, sőt hódolat a mult klasszikusai iránt, mint a kiadóknak. De egészséges jelen csak annyit vehet át a mult tradícióiból, mint amennyi a maga igazolásához szükséges, mint ahogyan a mult klasszikusai is elődjük hagyományain építették ki új stílusukat.

A multnak támogatnia kell a jelent, a jelennek tisztelnie kell a multat. Am ami a mai könyvkiadás terén történik, az nem egyéb, mint a mult kijátszása a jelen ellen. A tulzottan favorizált multtal a kiadók ama kötelességük alól bujnak ki, hogy a jelent támogassák és népszerűsítsék s az olvasóközönségben felébresszék a saját külön problémáik iránt való érdeklődést.

Kétségtelen, hogy ez kockázatosabb üzleti vállalkozás, mint a felszabadult és szabad szakmá-ny tárgyává tett klasszikusok műveit újra s újra kiadni s az irodalomtörténeti patentírozás háta mögé bujva azt a látszatot kelteni, hogy a klasszikus irodalom jelenti az irodalmi érték-abszolútumot, a modern értékek pedig legalább is problematikusak.

Természetes, hogy ebbe a modern írók és modern irodalmi törekvések sohasem nyughatnak bele. Mert ez a disztinkció irodalom-ellenes, üzleties és korántsem a közönség javára szolgáló. Az élőknek jogai vannak a holtak felett, annál is inkább, mert egyszer ezek is multtá lesznek: klasszikusokká. Akik pedig élnek, azoknak még vigaszul sem elég az, hogy majd haláluk után üzletté lesz életművük; nem: az élők most akarnak élni és hatni, mert ennek a kornak a gyermekei és csakis ez a kor értheti meg őket egészen. A jövődől számára mondanivalóik felerésze elavul s csak az ma-

61.000 drb. szappan

kerül eladásra augusztus 31-től szept. 10-ig a

Rózsa Royal

drogeriában, Cluj, Fötér 26. szám alatt.

Egy vevő csak 6 drbig vásárolhat. Visszontelárusítóknak ugyanazok az árak, mint a nagyközönségnek. — Figyelje a kirakati árakat.

rad meg értékéért belőlük, ami általánosan emberi vonatkozása.

Ezt mindenki érzi és mindenki tudja, csak a kiadók egyrésze nem, akik kissé kegyeletlen játékot tiznek a multtal s ezáltal a jelennel is. Salamon László

Olasz hadgyakorlatok az osztrák határon

Az olasz gépfegyverek golyói osztrák területekre csapódnak át

(Innsbruck, aug. 30. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az „Innsbrucker Nachrichten“ brenneri jelentése szerint az osztrák határon megkezdődtek az olasz hadgyakorlatok. Az olasz katonaság közvetlenül az osztrák határ mentén foglalt állást és két olasz gépfegyverszázad golyói pöntek óta már a határmenti osztrák lakosság életét is veszélyeztetik. Ez a két század a határvidék leglátogatottabb kirándulóhelyével, a landshuti turistaszállóval szemben foglalt állást és a gépfegyverek csöve az osztrák területek felé van irányítva. A lecsapódó golyók egytől-egyik osztrák területre esnek és a landshuti turistaszállóból mindenki menekül. A lap erőlyesen tiltakozik az olaszok eljárása ellen és sürgős diplomáciai intervenciót követel.

Baldwin miniszterelnök nem osztja Lord Robert Cecil pesszimizmusát a leszerelési kérdésben

London, augusztus 30. Lord Robert Cecil ma fogadta a Londonban tartózkodó nagy európai lapok tudósítóit, akik előtt kijelentette, hogy a leszerelési kérdésben támadt kontroverziák miatt mondott le miniszteri állásáról. Lemondása azonnali hatályu.

— Ugy érzem — mondotta lord Cecil, — hogy kormányon kívül a leszerelés érdekében jobb munkát végezhetek. Angliát a Népszövetség legközelebbi ülésén hivatalosan nem fogom képviselni, de lehet, hogy a jövőben részt veszek a Népszövetség ülésén, mint brit delegátus, anélkül, hogy a kormány tagja lennék. Baldwin miniszterelnök lord Robert Cecil

lemondásával kapcsolatban levelet intézett a lemondott miniszterhez, amelyben hangsúlyozza, hogy a kormány politikája lényegében nem különbözik a lord Robert Cecilétől. A genfi leszerelési konferencia meghiusulásáért a kormány nem hibáztatható, mert hiszen annak alapelveit maga Robert Cecil dolgozta ki. Baldwin reméli, hogy a kudarc ellenére is a flotta-építésben rövidesen sor kerül a csökkentésre s Anglia és Amerika között megegyezés fog létesülni. Baldwin nem osztja lord Robert Cecil pesszimizmusát, mert szerinte a nehézség nem lehet oka annak, hogy kölcsönösen feladják a megegyezésre irányuló fáradozásokat.

A temesvári tábla a hamis bélyeg forgalombahozatalával vádolt ügyvéd további fogvatartását rendelle el

A vulkáni bélyeghamisítás újabb részletei

(Deva, augusztus 30. Az Uj Kelet tudósítójától.) A vulkáni bélyeghamisítás ügyében bevezetett nyomozás során, amint az Uj Kelet megírta, több letartóztatás történt, de a főtettet, Fuchs István vulkáni kereskedőt még nem sikerült elfogni. A rendőrség a dévai bélyeg-árusítóknál is talált vulkáni eredetű hamis okmánybélyegeket, melyeket tüzetesebb megvizsgálás végett Bukarestbe küldött le.

Megirtuk annak idején, hogy dr. Róth Manó vulkáni ügyvédet 20.000 lej értékű hamis okmánybélyeg forgalombahozataláért vád alá helyezték. A letartóztatás ellen dr. Róth felebbezéssel élt és a dévai törvényszék vádtanácsa elrendelte szabadlábrahelyezését, azonban az ügyész e határozat ellen a temesvári táblához felfolyamodással élt. A letartóztatott ügyvéd

védőjének, dr. Tatár Jenő dévai ügyvédnek intervenciójára, a temesvári tábla tanácselnöke, dr. Fehér még szombaton délután összehívta a tanácsot, holott az akták csak délben érkeztek meg és másfélórás tanácskozás után úgy döntöttek, hogy dr. Róth Manó továbbra is vizsgálati fogságban kell maradjon. A határozatot azzal indokolták, hogy dr. Róth Manó olyan egyénre — Fuchs Istvánra — hivatkozik, aki megszökött s így az állítását nem lehet bizonyítottnak venni. Továbbá dr. Róth Manónak mint ügyvédnek, meg kellett volna előbb győződnie arról, hogy a bélyegek honnan erednek s csak azután lett volna szabad ily nagymennyiségű bélyegét fizetésül elfogadnia. Ennélfogva dr. Róth Manó bizonytalan időre vizsgálati fogságban marad.

A dévai ügyvédi kamara hétfőn délelőtt választmányi ülést tartott, melynek egyedüli tárgya a dr. Róth Manó ügyében foglalandó magatartás volt. A kamara dr. Tatár Jenő dékán indítványára a temesvári tábla fenti határozata folytán felfüggesztette dr. Róth Manót ügyvédi prakszisének folytatásától és irodája gondnokánál dr. Kepes Ernő petrozsényi ügyvédet bízta meg. (K. L.)

Hirdessen az Uj Keletben

SELECT-MOZGÓ

Különleges műsor.

Colline Moore és Lloyd Hughes kiváló művészek

Iréne

(Szép asszonyok naplójából)

nagyszerű 8 felvonásos vígjátékban
Monopol Fanamet

URANIA-MOZGÓ

Nagyszerű műsor!

Lily Damita és Werner Krauss
kiváló művészek

Ne játsz a szerelemmel

megható drámában

Monopol Dorian

(Róma, a Mussolini pént sarki expedició redes, Amund vezetet a róm expedició áll solini, aki egy ken alírt egy az expedicióho tet a léghajzó

A Gro közl

(Bécs. nap megkezd felháborodás körében, me sorozatot be család szerin Grozavescu a betiltást k

Egy barátja,

(Berlin a jától.) Andre ták az életn hez hasonló németországi Vasárnap est nyári szink totta s mel színre. A dr a társulat P dráma cselel miatt a nyil keltett szakl zarskyt élesz beavatkozás tett orvos zarsky szivs Erre a s

Kulás Koloz

(Cluj-Ko tudósítójától) ditő szerenc állomás közl tás közben. méter mély földből és a zsef munkás Bálint sulyo gek melyek A szeren tettek jelen tényának, E tesitette C prefektus B mélyesen színere, hog állapítást n ter házának tatnak ásat

1 le egy „D Az egyetl ujdonság

Nobile ezredes újabb expedíciót vezet az északi sarkra

Az olasz kormány támogatja az expedíciót

(Róma, aug. 30. Az Uj Kelet tudósítójától.) Mussolini pénteken hagyta jóvá az új olasz északi expedíció tervezetét. Az expedíciót Nobile ezredes, Amundsen egykori utitársa vezeti és a tervezetet a római földrajzi intézet dolgozta ki. Az expedíciót állami költségen szervezik meg és Mussolini, aki egyúttal léghajózási miniszter is, pénteken aláírt egy dekrétumot is, amelynek értelmében az expedícióhoz szükséges léghajót és személyzetet a léghajózási miniszter bocsátja Nobile rendelkezésére.

kezésére.

A léghajó a Spitzbergákról indul a Sarkvidékre és a norvég kormány három évre ingyen rendelkezésre bocsátotta Nobilenek a Spitzbergákon lévő léghajó-hangárt. Sikertült megegyezni a finn kormányval is, amely a Finnország legészakibb pontján lévő Watsó halászfaluban kikötőárbcot állít fel. Az olasz expedíció a jövő év tavaszán indul a sarkvidék felkutatására.

A Grozavescu-család Grozavescuné emlékiratai közlésének betiltását kérte a bécsi államügyészségtől

(Bécs, augusztus 30. A szerencsétlen véget ért Grozavescu Traján felmentett felesége tegnap megkezdte emlékiratai közlését a „Sonn und Montagszeitung“-ban. Már az első cikk óriási felháborodást keltett, nemcsak a jóízű közönségben, hanem különösen a Grozavescu-család körében, melynek tagjai a bécsi államügyészségnél lépéseket tettek azírányban, hogy a cikksorozatot betiltásák, minthogy az emlékirat súlyosan sérti a nagy tenorista iránti kegyeletet. A család szerint a cikkek közlése már Grozavescu kislányára való tekintettel is megengedhetetlen. Grozavescu kislánya gyámjának feljelentése alapján a bécsi államügyészség legközelebb határoz a betiltást kérő indítvány fölött.

Egy lengyel színész meghalt a színpadon, barátja, aki tragikus halált bejelentette, megőrült és ötször a közönség közé lőtt

(Berlin augusztus 30. Az Uj Kelet tudósítójától.) Andrejew Leonid fantáziáját foglalkoztatták az életnek olyan drámai fordulatát, amelyhez hasonló most a valóságban játszódott le a németországi Thorn város nyári színházában. Vasárnap este történt a megrázó eset a thorni nyári színpadon, amely utolsó előadását tartotta s melynek alkalmával egy dráma került színre. A dráma harmadik felvonásának elején a társulat Pizarsky nevű színésze, nyilván a dráma cselekményébe való tökéletes beleélés miatt a nyílt színen elájult. Az előadást félbe kellett szakítani, a függönyt leengedték, Pizarskyt élesztgetni kezdték. Azonban minden beavatkozás hiábavalónak bizonyult, az elősietett orvos csak azt konstatálhatta, hogy Pizarsky szívszélhűtésben meghalt.

Erre a színész régi barátja, névszerint Leon

Stansky, a függöny elé lépett és megrendült hangon egész testében remegve, tudatta a közönséggel a gyászhirot, majd egy hirtelen mozdulattal hátsó zsebéhez kapott, amelyből revolvert vett elő, ötször a nézőterre lőtt a közönség közé. A közönség a dördülésekre fejvesztve menekült a színházból a lövöldözés színes elöl, akin barátja hirtelen halálának hatása alatt örültség tört ki s aki lövöldözés közben súlyosan megsebezte Popovics nevű kollégáját, aki ijedségében lerohant a színházból és menekülésszerűen a viztárába ugrott, amelynek habjai elsodorták, úgy, hogy a színész rövid küzdelem után a nagy folyó áldozata lett.

A megrendítő és szinte fantasztikusan ható dráma egész Németországban megdöbbentő hatást váltott ki.

Kutásás közben földgázforrásra bukkantak Kolozsváron, amelynek feltörő gáza megölt egy munkást

(Cluj-Kolozsvár, augusztus 30. Az Uj Kelet tudósítójától.) Ma reggel nyolc órakor megrendítő szerencsétlenség történt a kolozsvári vasútállomás közelében lévő Kerekdombon kutásás közben. Ásás közben ugyanis mintegy 8 méter mélységben váratlanul gáz tört fel a földből és a felszínre kerülő gáztömeg Péchi József munkást megfullasztotta. Társa, Sebestyén Balint súlyos sérüléseket szenvedett a gáztömegek meglepetésszerű kitérőse következtében.

A szerencsétlenségről reggel kilenc órakor tettek jelentést a IV. kerületi rendőrség kapitányának, Boldin komiszárnak, aki azonnal értesítette Crenian Aurél rendőrprefektust. A prefektus Berleanu felügyelő kíséretében személyesen szállt ki a szerencsétlenség helyszínére, hogy a vizsgálatot lefolytassa. Megállapítást nyert, hogy Marton János szabómeister házának udvarán mintegy három hete folytatnak ásási munkálatokat. A két munkás

ma reggel az első ásócsapások után érezte, hogy a levegő nagyon rossz és abban a hiszemben, hogy a vízfóráshoz közelednek, tovább folytatták a munkát.

Egy félóra múlva a házbeli borzalmas segélykiáltásokra lettek figyelmesek. Az egyik munkás, aki a felszínen dolgozott, rémülten menekült a kuttól és közölte az előrohán házbelielével, hogy váratlanul gáz tört fel a földből, amely Péchi Józsefet valószínűleg megölte. Péchihez képtelenek voltak hozzáférni, mert két-három méter mélységben már elviselhetetlenül fojtó volt a gáz.

Boldin komiszár, mihielyt a szerencsétlenségről értesítették, azonnal tűzoltókat is hívott a helyszínre. A tűzoltók gázmaszkokkal felszerelve szálltak le a kut mélységébe és felhozták Péchit, akin azonban már csak a behálott halált konstatálhatták. A robbanás helyszínén röviddel a rendőri vizsgálat után mérnökök jelentek meg, akik kijelentették, hogy minden valószínűség szerint földgázforrásra bukkantak a kutás munkások. Az sincs kizárva azonban, hogy gyógyforrás van a kut mélyében.

1 lei és 66 b.

egy napi olvasási díj a

„Dante” kölesönkönyvtárban

Az egyetlen kölesönkönyvtár, ahonnan minden könyv-újdság a megjelenés percében már kölesönvehető

Hirdessen az Uj Keletben

Str. N. Jorga (Jókai-u.) 5.

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bánági sajtó közönség napilapja.
Munkatársak: Giszkalay János és dr. Marton Ernő.
Főszerkesztő: Marion Ernő.
Az Uj Kelet cikkeinek utánnyomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg.

A mai naptár

Szerda

5687. Elml 3.
1927. aug. 31.

Szerelmes szemmel

Ismerem ezt a dalt:

a szemekben lángok más után,
a fejed rezzen lányléptek után,
mindig és más után,
repülj szem, fuss láb, én eresztelek.

Rég is így volt, örökkön:
asszony nem köthet embert,
még meg se fogta, máris elereszti
a világnak, az élet örök jussán

Jusson belőled másnak,
kacagjanak s remegjenek karodban,
nem bilincs volt karom, nem lakat volt a szám:
az élő élet éljen és viruljon.

A szemeid határa végtelen
és én lesem, mint napfelkeltét lesnek,
a pirulást, mi ajkadon kigyul,
asszonynézések hogyha felkeresnek.

Homlokomon alázat s értelem,
kigyul és égni kezd, mint Mózes bokra.
Áldva legyen az élet, ki keres
ujra az ujat és csókot halomra

Megölelem elfutó ajkadat
és örök törvényét a szeretésnek
karodon át. Engedlek, fuss tovább
ébredésnek és beteljesedésnek.

Becski Irén

— Október elején indulnak meg a magyar-olasz szerződéssel összefüggő tárgyalások. Budapestről jelentik: A fumei kikötővel, illetve a magyar-olasz szerződéssel összefüggő tárgyalások október elején indulnak meg Budapestben. Mussolini megbízta Venturit, az Itáliához csatolt új területek miniszterét, hogy nagyobb kereskedelmi delegációval jöjjön Budapestre a tárgyalásokat lefolytatni.

— A latin népek sajtókongresszusa Bukarestben. Október első napjaiban nagy ünnepe lesz a fővárosnak. A latin népek sajtójának legnevezetesebb képviselői látogatnak el Bukarestbe, hogy ott a régóta tervezett latin sajtókongresszuson résztvegyenek. A vendégek fogadására bizottságot alakítottak, melynek élén Stelian Popescu igazságügyminiszter áll. A latin sajtónak összesen kilencven képviselőjét várják a kongresszusra, közöttük több európaszerte ismert újságíró. Belgium, Spanyolország, Franciaország (38 taggal), Olaszország, Portugália, Románia, Svájc, Argentína, Bolívia, Brazília, Kanada, Chile, Kolumbia, Kuba, Guatemala, Haiti, Mexico, Paraguay, Péru, St. Domingo, Uruguay és Venezuela képviselői fognak a kongresszuson megjelenni.

* A legjobb bizonyíték, hogy mennyire tetszik az Opera mozgó filmje, A kárhózzottak vagy Menekülés a cirkuszba, a szombati és vasárnapi zsúfolt házak voltak, amikor a közönséget valóságos lenyűgözték a megható, színes, változatos képek, amelyek egy szép asszony elítélését és ártatlanul Szibériába való száműzetését írják le. A filmet közkívánatra szerda éjjelleg műsoron tartják.

* Beiratások. A Strada Gen. Berthelot (volt Eötvös-u.) 8. szám alatti 7 osztályu orth. izr. elemi iskolában a beiratások szeptember 1—9-ig eszközöltetnek az iskola helyiségében naponta délelőtt 9—12 és délután 3—6-ig. Az iskolaszék.

* Parf. „Ideal” dr. Erdélyi & Román Targu-Mures. Kölni vízek, dr. Erró-féle Rapid ürte-lenítő borotva-por.

Egy amerikai csempészhajó banditái, mialatt a rendőrök motoroshajón üldözték őket, 450 kivándorlót a tengerbe dobtak

London, augusztus 30. Amerika és Cuba között a nyílt tengeren néhány nappal ezelőtt a tengeri rendőrség egy csempészhajót fedezett fel, amely fedélzetén kivándorlókat is vitt Amerikába. Az amerikai rendőrök motoroshajóval üldözöbe vették a csempészhajót, mire a hajó bandita-tulajdonosai a hajójukon utazó

kivándorlókat tízevel-huszával a tengerbe dobták, hogy mialatt ezeknek mentésére sietnek, ők elmenekülhessenek. Leikiismeretlen és borzalmas tettüket 450 kivándorlón hajtották végre, akiket mind a tengerbe dobtak, míg a többinek sikerült partot érnie.

Zár alá vették a „Monitorul Oficial“ panamistáinak vagyonát

(Bucuresti-Bukarest, augusztus 30. Az Uj Kelet tudósítójától.) A bukaresti nyomozó hatóságok teljes apparátussal folytatják a vizsgálatot a „Monitorul Oficial“ panamája ügyében. A bírói leltározás megállapította, hogy Tomescu vagyona több mint 50 millió ingatlanokban és részvényekben. Tomescu emlékiratot hagyott hátra, amelyben részletezi vagyonának eredetét és kifejti, hogy azt ingatlanspekulációkkal és nagy kereskedelmi ügyletekkel szerezte. Tomescu

vagyonát bírói zár alá vették.

A pénzügyminiszter egyébként ma rendeletet intézett az illetékes pénzügyigazgatóságokhoz, utasítva, hogy azonnal tegyék zár alá a „Monitorul Oficial“ bűnperében gyanúsítottak vagyonát. Meg kell akadályozni, hogy ezek a vagyonok eltulajdoníttassanak és így az állam kárának legalább egy része megtérül. A miniszter 5 napon belül jelentést vár rendelethez megvételéről.

Elmaradt a dornavatrai cuzista kongresszus, mert nem jelentek meg a meghívottak

(Csernovitz, augusztus 30. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az utóbbi hetekben Bukovinában néhány kisebb-nagyobb antiszemita kilengés történt. A cuzista lapok különös taktikával a zsidók elleni brutalitásokat úgy állították be, mintha a támadások zsidó részről indultak volna meg. A minden esetben bevezetett vizsgálat természetesen tisztázta az eseményeket és így a cuzista lapok kísérlete csődöt mondott.

A LANC vezetősége, amikor látta, hogy a tendenciós hírlapi beállításal célt nem ér el és a zsidók ellen az antiszemita lapok hasábjain

megindított kampány a közvéleményben nem tud gyökeret ereszteni, kongresszust hívott egybe Dornavatra, hogy tiltakozzék a zsidók atrocitáisi (?) ellen. A kongresszusnak tegnap kellett volna Dornavatrai iefolynia. Meg is érkeztek Dornavatrai Cuza professor, fia és több vezetője a LANC-nak. A hatóságok széleskörű intézkedéseket fogantartottak a rendezésére, erre azonban sor nem került, mert a kongresszust nem lehetett megtartani, mint-hogy a meghívott delegátusok nem jelentek meg.

Gyógyszer, műszer és könyvkiállítás lesz a romániai egyetemi tanársegédek és gyakoroncok első országos kongresszusán.

Hivatalos helyről nyert értesítésünk szerint október hó folyamán tartják meg Clujon az ország összes fakultásának tanársegédei első országos kongresszusukat. A kongresszus programja rövidesen közzé lesz téve. Ezen alkalommal kapcsolatosan a „Clujul Medical“ orvosi folyóirat nagy gyógyszer, műszer, laboratoriumi cikkek és könyvkiállítást rendez. Közismert tény ma már az ilyeszerű kiállítások nagy jelentősége, melyen a modern tudomány legújabb vívmányai kerülnek bemutatásra, módot nyújtva az érdekelteknek azok megismerésére. A „Clujul Medical“ ezúton is meghívja a gyógy-, műszer- és könyvpar összes képviselőit ezen kiállításon való részvételre, felkérve, hogy ezen szándékukat minél előbb jelezzék be. Felhívjuk az egész orvosi kar és az érdekeltek figyelmét ezen kiállításra, kérve, hogy azt b. látogatásukkal megtisztelni sziveskedjék. Bármilyen felvilágosítást ad dr. Cionca, Cluj, Bőrgyógyászati klinika.

— Glattfelder csanádi püspök lesz Csernoch hercegprimás utóda? Budapestről jelentik: Az elterjedt hírek szerint a magyar kormány tisztában van azzal, hogy Csernoch hercegprimás végakarataként Glattfelder csanádi püspököt jelölte meg utódjának. Klebelsberg kultuszminiszter is ezt az álláspontot fogja hangsúlyozni Róma előtt. Ha a magyar kormány az akaratának érvényt tud szerezni Rómában, akkor Seredy lenne a csanádi püspök, míg Glattfelder Csernoch hercegprimás méltóságát foglalná el.

* A halálraítélt anyát, abban a percben, amikor agyon akarják lőni, megmenti férje, a kapitány, aki kiszöközte megkegyelmezését, — ez a rövid tárgya a hatalmas filmnek: A kárhozottak, vagy Menekülés a cirkuszba című nagy drámának.

* Meghívó a cluji Kereskedelmi és Iparkamara tagjainak rendes közgyűlésére. Mi, a Kereskedelmi és Iparkamara elnöke, a Kereskedelmi és Iparkamara újraszervezésére vonatkozó törvény és végrehajtási utasítás 3. és 9. szakasza alapján, összehívjuk 1927. évi szeptember 14-ikén d. e. 11 órára a Kereskedelmi és Iparkamara (Calea Victoriei 51.) tanácstermében rendes közgyűlésre a kereskedőket és ipa-

rosokat az alábbi megyékből: 1. Cluj, 2. Năsăud, 3. Salaj, 4. Someș, 5. Târnava Mică, 6. Turda. Napirend: 1. A közgyűlés megnyitása. 2. Évi jelentés és beszámoló a Kamara tevékenységéről az 1926. évben. 3. Az 1926. évi zárszámadás. 4. Számvizsgáló bizottság jelentése. 5. Draguș Ștefan nagykarolyi ipartestületi elnöknek a XII. kategóriában megüresedett helyére történt megválasztásának jóváhagyása. (Kisipar.) 6. Esetleges indítványok. 7. A közgyűlés bezárása. — A Kereskedelmi és Iparkamara újraszervezésére vonatkozó törvény és végrehajtási utasítás 9. szakasza értelmében a közgyűlés határozatképes, ha azon a tagok abszolút többsége jelen van. Minthogy tapasztalat szerint, a többeszer tag nem fog összegyűlni és ilyenformán a közgyűlés szabályosan nem tartható meg, a fenti közgyűlés újabb hatánapját már jelen meghívóval 1927. szeptember hó 25-én (vasárnap) d. e. 11 órában állapítjuk meg a kamara közgyűlési termében, amely a fenti napirenddel a tagok számára való tekintet nélkül határozatképes lesz. Cluj, 1927. 6. Ing. I. F. Negruțiu s. k. elnök, Nicolae Căciulă s. k. főtítká.

* V. Pollermann Aranka hegedűművésznő a hegedűtan szabály, a bel- és külföldi zenei főiskolákra előkészítő. Fogad délelőtt 10—1-ig és délután 4—6 óra között, Generala-palota Jókai-utca 3. I. em. 19.

Sir maga keserves könnyeket utánam.

Tangó dal. Linden eddigi kottasikert felülmúl. Melódijája akaratlanul is a fülébe mászik. Ára 36 lei. Moravetz kiadás, mindenütt kapható.

Róth

cipésznél Szép-u. 2. sz. alatt készülnek a legújabb divatu cipő-különléges-ségek

* Erdélyi órák, ékszerész Targu-Mures kirakatait megnézni érdemes.

* Beiratások. A Regele Ferdinand-uti 7 osztályú izraelita elemi iskolában a beiratások szeptember 1-től 9-ig eszközöltek az iskola helyiségében naponta délelőtt 9—12-ig délután 3—5-ig.

Az igazgató

— Levine megszökött Párisból, de azért meg akar egyezni Drouhinnal. Párisból jelentik: Levine, a Miss Columbia tulajdonosa, tudvaleg sulyos szerződési ajánlatot tett Drouhin francia pilótának, hogy gépét, a Miss Columbiát vezesse vissza Amerikába. Drouhin azóta valóságban fogságban őrizte Levinet, nehogy el tudjon szökni kötelezettsége elől. Levinének ennek ellenére sikerült tegnap a le bourgeti repülőtérrel gépével a levegőbe emelkednie, ahonnan Londonba szökött. Drouhinék kétségbeesve vették tudomásul Levine megszökését, üldözöbe is vették, de a nehézkes hadigépek nem tudtak nyomába érni a Miss Columbiának. Levine Londonban az újságíróknak interjút adott, amelyben kijelentette, hogy maga fogja átvezetni gépét Amerikába. Az újabb hírek szerint azonban Levine meggondolta magát s elhatározta, hogy mégis visszatér Párisba, ahol megkísérli a megegyezést Drouhinnal, egy 100 ezer frankos pónálé erejéig. Kijelentette, hogy nem a Miss Columbián akar Párisba visszatérni, hanem a rendes légi járatok egyikén. Elmondotta még, hogy azért volt lényegtelen Drouhinnal szakítani, mert az állandóan halogatta a startot és nem akart utnak indulni.

Gabella-jegyek RÉVÉSZ

Ernö rotációs jegyüzemében — Targu-Mures

— Indig Alfréd hangversenye. Előkelő közönség töltötte meg tegnap este a római katolikus gimnázium dísztermét, hogy a népszerű Indig Alfréd hegedűjátékában gyönyörködjék. Beethovenet játszotta, a tartalom és forma hatalmas feladataival birkózott meg. Beethoven egyetlen hegedűversenyét játszotta bevezetésképpen Indig Alfréd. Originalisan, mintha carrai márványból faragott Beethoven buste lebegett volna szemünk előtt, oly tisztán éreztük a végzetes szenvedélyeket feltáró zenei zuhatagot. Az interpretáló művész meleg tónussal, tökéletes legatókkal, biztos balkézrel játszott, de nem tudott magával ragadni, nem tudott belénk harsogni Beethoven lelken keresztül. A larghetto a művész elszilárdította, szferikus hangokkal brilliozott, de ezek túl lágyak, túl édesek voltak Beethoven erejéhez képest. A halhatatlan zeneköltő lelkének viharzását, a természet végtelen csodálatosságát több érzéssel lehetett volna kihozni. A hegedűverseny utolsó része, a rondó sikerült. Beethoven után Sztravinszki az új orosz iskola híres reprezentását interpretálta. Indig itt beszélő, kifejező hangokat szépen játszott el. A Gavotta második variációja sikerült, összjátéka pedig tökéletes volt, amikor a vonó utolsó akkordja elszuhant visszafojtott lélegzettel a hallgató közönség fölött orkászzerű tapsban tört ki a lelkesedés. Wieniavszki 2-ik hegedűversenyének fináléja magával ragadott. De hiányzott az a varázsos erő, melyet már éreztünk ennél a koncertnél. Az estély sikerében nagy érdeme van Hermann Katica zongoraművésznőnek.

Telefon 4-19.

Mottó: zongora-vétel bizalom dolga

Legnagyobb garancia erre az 58 év óta fennálló

Triska I. cég

kitűnő hírneve, mint egyetlen és legnagyobb szaküzlet Erdélyben.

Förster világmárka vezérképviselete

Zongorák

kaphatók hosszabb részletfizetési feltétel mellett is.

Cluj, Strada Saguna 14.

K

A me keres

(Cluj-Kolozsvári tudósítójától.) ismertettük a vezetői csak automobilon való utazás tényének és a kutatják,

a szerencsés területén

Errevonatkozó kolozsvári papírút akció. A keresvári üzletvezető a papír leszal utalják. Anna területén fut

Évvégéig gazdasági... restből jelentés és az iparnak galmi- és luxu állapotok közcsökkentése égyobb meglegügyminisztériumnyességét dbitani. Tudva álló vámtarifaközéparányára csak szeptember A már eredeti zéparányarak

Egyesült Rómei

leljalogban

Devizák

Zürich ...
Newyork ...
London ...
Páris ...
Milano ...
Prága ...
Budapest ...
Belgrád ...
Bukarest ...
Varsó ...
Bécs ...
Berlin ...

Száz lej ár

Gyer

könyvajánogyu

Dániel könyve regénye: Jokli. Sokolov: Uj zsidó földön. — Mart Kabbalisták és gólusz. — Palesz Leszállított á Heine: Ba Fürth M.: Gy zsidó Silbermann: Egy lej

Közgazdaság

A mesterséges vagonhiány miatt az erdélyi kereskedelem az olcsóbb autófuvározással bonyolítja le áruforgalmát

(Cluj-Kolozsvár, augusztus 30. Az Uj Kelet tudóstójától.) Néhány nappal ezelőtt részletesen ismertettük azt a problémát, amelyre a CFR vezetői csak most kezdenek felfigyelni: az automobil konkurenciáját. Mialatt ugyanis hivatalos tényezők a vasuti forgalom csökkenésének és a CFR állandó deficitjének okát kutatják,

a szerencsétlen adminisztráció és a magas tarifa miatt az egész ország területén erősen előre tört az autószállítmányozás.

Erre vonatkozólag igen jellemző egy közismert kolozsvári kereskedő esete, aki 60 vagon papírárt akart hozatni a Borgói Papírgyártól. A kereskedő heteken át kilincselte a kolozsvári üzletvezetőség különböző osztályain, hogy a papír leszállításához szükséges kocsikat kiutalják. Annak ellenére, hogy az üzletvezetőség területén futó 4000 vagonnal szemben a napi

szükséglet csak 800—1500 kocsi, az üzletvezetőség — nem tudni, mi okból — nem adott egyetlen kocsit sem a kereskedőnek, aki erre kényyszerűségből teherautókkal hozatta el Borgoról a papírt. Az autófuvározás természetesen olcsóbb, gyorsabb és biztosabb szállítási eszköznek bizonyult, mint a vasut, amely drága pénzért sem hajlandó a kereskedelem és a közönség legminimálisabb igényeit kielégíteni.

Hasonlóképpen segítettek magukon a dési kereskedők, akik ugyancsak teherautókon szállítják haza a Kolozsváron megvett árut.

Kolozsvár és Nagyvárad között is intenzív autófuvározás indult meg.

A kereskedelem és ipar kénytelen volt saját kezébe venni a szállítási probléma megoldását, mert ugyszólván a szállítási mizériák ásták alá az országnak amugy is megrendült gazdasági életét.

Évvégéig érvényben maradnak a fogyasztási cikkek középarányárai. Bukarestből jelentik: Ismeretes a kereskedelemnek és az iparnak az a küzdelme, amelyet a forgalmi- és luxusadó fizetése szempontjából megállapított középarányárak reális nivóra való csökkentése érdekében folytattak. Annál nagyobb meglepetést kelt az a hír, hogy a pénzügyminisztérium a jelenlegi középarányárak érvényességét december 31-ig meg akarja hosszabítani. Tudvalevő, hogy a most átdolgozás alatt álló vámtarifával kapcsolatban megállapított középarányárak az eredeti rendelkezés szerint csak szeptember hó 8-ig volnának érvényesek. A már eredetileg túlmagasán megállapított középarányárak további fentartását illetékes he-

lyen azzal indokolják, hogy június 18 és szeptember 18-ika között az egyes cikkek értéke nem szenvedett lényeges változásokat, valamint a lej hullámzása sem volt olyan, hogy a középarányárak csökkentését, vagy felemelését indokoltá tenné.

A vasut visszaveszi az elbocsátott munkások egy részét. Bukarestből jelentik: Tegnap délután a CFR igazgatósága ülést tartott, amelyen elhatározta, hogy visszaveszi azt a négyezer vasuti munkást, akiket még Perietzeanu volt államtitkár bocsátott el amiatt, hogy nem volt őket miből fizetni. A vasut igazgatóság egy-két napon belül kiutalja a munkások fizetésére szükséges összegeket.

Tőzsde

A piac lanyha és üzlettelen.

Devizák	Kolozsvár	Zürich		Páris	Bukarest	Budapest	Bécs	Prága	New-york
		nyitás	zárlat						
Zürich	3125—3135	—	—	491 ³ / ₄	3130	11017	13677	6507 ⁵ / ₈	19287 ⁵ / ₈
Newyork	161 ¹ / ₂ —162	51856	5181 ¹ / ₂	2551	162	57130	70930	3375	—
London	788—790	2521 ¹ / ₄	2521	12402	787	2777 ³ / ₄	3448 ¹ / ₄	16410	46618
Páris	635—645	2033	2033	—	636	2240	2780 ¹ / ₂	13232	392
Milano	880—890	2817 ¹ / ₂	2819	138 ¹ / ₂	881	3102 ¹ / ₂	3855 ¹ / ₂	18260	543 ¹ / ₂
Prága	478—480	1537	1537	—	479	16927 ⁵ / ₈	210237	—	296 ³ / ₈
Budapest	2840—2850	9075	9075	—	2850	—	12413	59080	—
Belgrád	—	913 ¹ / ₄	913	—	292	1006	12487 ⁵ / ₈	5943	175
Bukarest	—	321	321	1570	—	353	4387 ⁵ / ₈	2092 ¹ / ₂	6175
Varsó	—	58	58	—	1945	6380	7920	377	—
Bécs	2280—2290	7305	7305	—	2280	8050	—	47537	—
Berlin	3850—3860	12340	12340	—	3860	136	16871	8027 ⁵ / ₈	—

Száz lej árfolyama: Zürich (utó) 321, Páris 1570, Budapest 353, Bécs 4387⁵/₈, Prága 2092¹/₂.

Gyermekének

könyvet vegyen vizsga-ajándéknul. 10 zsidótárgy könyvet 120 lejért.

Dániel könyve magyar fordításban. — Kiss József regénye: Jokli. — Zengő hárfá, (verses könyv). — Sokolov: Uj zsidó. — Panet: Utazásom a Szentföldön. — Marton: A zsidó nemzet Erdélyben. — Kabbalisták és csodatevők. — Gorelik: Cion és gólusz. — Palesztinai utmutató. — Tóra és cionizmus.

Leszállított áron kaphatja a következőket:

Heine: Bacharachi rabbi (75 lei helyett) 55
 Fürth M.: Gyuri gróf (mesék és elbeszélések zsidó gyermekek részére) (75 helyett) 55
 Silbermann: Egy zsidó gyermek története (80 lei helyett) 50

Iskolák, tanítók figyelmébe!

הספר הראשון
 héber ABC ára 40 lej,
 képes héber ABC דווין
 ára (erős kötés) 50 lej,

az Uj Kelet könyvosztályában.

Nemcsak a kereskedőknek, hanem az iparosoknak gyárosoknak is fontos a

Vámtarifa

ismerete, mert ennek alapján kell kiállítani a luxus- és forgalmi-adó bevallási nyilatkozatokat.

A Dr. Bereczky-féle

Vámtarifa

pontosan és áttekinthetően közli az erre vonatkozó törvényt.

ára 350 lei

Kapható Clujon az Uj Kelet könyvosztályában. — Máramarosszigeten: Fried Miksa, Str. Sincai No 36. — Oradea: maren Blum Zsigmond, Str. Vlaicu 51.

Zsidó

házban zsidó

zene!

A zsidó zeneirodalom gyöngyei olcsó áron.

Zongorára:

Engel: Volksweisenkranz (Zsidó népmelodíák könyv) 45
 Aisberg: Hebräische Rhasodie 160
 Engel: 5 Klavierstücke 106
Achron: Simphonische Variationen und Sonata 175
 Milner: Baim Rebné (Ein Fantasiestück über Volksmelodie 72
 Rosowski: Poem (Haladóknak) 80

Hegedü — zongorára:

Lwow: Volochl 45
 Zeitlin—Achron: Eli Zion (II. kiadás) 45
 Achron: Hebräischer Tanz 120
 Saminsky: Kleine Rhapsodie über zwei jüd. Volksthemen 80
 Weinberg: Romanze 88
 Rosowski: An der Wiege 72
 Achron: Märchen 42
 Gniessin: Nigun 35
 Achron: Hebräische Melodie 88
 — Hebräisches Wiegenlied 45
 — Eine Taurimprovisation über ein hebr. Volkslied 80
 Engel: Freilachs (Tanz) 45
 — „Chabad“ Melodie 40

*

Stutschewsky: Meditation Hebraique (Cello—zongora) 75
 Rosovsky: Tanz (Zongora, hegedü, cello) 155
 Gniessin: Variationen (Vonósnégyes) 132
 Alman—Bialik: Ayeich (Hegedü, zongora, ének) 68

APRÓHIRDETESEK

Egyszeri közlésnél egy szó 5 lej, vastagabb tétűvel 10 lej. Legkisebb apróhirdetés 50 lej. Álláskeresőknek 30% kedvezmény. Apróhirdetések díja előre fizetendő. Jelzés levél csak úgy továbbítunk ha portóbélyeg mellékelve van. **Eljegyzési hírek díja 250 lej, előfizetőknek 150 lej.**

Két iskolás lány intelligens zsidó családnál teljes ellátást kaphat. Katzné, Str. Jorga 21. 3080

Kellemes tenorhangú előimádkozó főnnepekre ajánlkozik. — „Képesített rabbi” jelige alatt a kiadóba.

Wien be városában orthodox családnál, egy-két fiú teljes ellátást kaphat. Érdéklődni Salzer tanárnál, Nagyvárad. 3078

Autogarage-
nak alkalmas helyi-
ség béreadó.
Malom-utca 28.

40 lejt

küldjön be postabélyegben és 10 különböző kottát küld az Uj Kelet kiadóhivatala

Börkereskedő segéd, fiatal, agilis állást keres. Cím a kiadóban. 3079

Értesítés. Belépő jegyek a feleki-uti temetőbe a helyszínen is kaphatók. — Orth. Chevra Kadisa

Butorozott szoba, esetleg teljes ellátással, zsidó családnál. fürdőszoba, zongorahasználattal kiadó. — Ugyanott fiú vagy kislány teljes ellátást kap. Eötvös-utca 6. emelet. 3081

Keresek a belvárosban szoba-konyhaslakást szept. 1-re. — Cím a kiadóban „Öreg pár” jeligen.

Egy szépen butorozott nagy utcai parkettes szoba a belvárosban fürdőszoba használattal egy, vagy két fiatalembernek, kosztal is, vagy üresen irodának kiadó azonnalra. Cím a kiadóban.

Magyar nyelven

ujjonnan megjelent könyvek

Apponyi Albert: Emlékirataim	707
Dormándy: Sólómadár	183
Erdős Renée: Borsó hercegnő	108
Csehov: Kisértetes éjjel	115
— A vizsgálóbíró	144
Fodor László: Márciusi éjszaka	102
Galsworthy: Testvériség	115
Gyakorlati gazdalexikon, 2 kötet, yá- szonkötésben	1632
Jókai Mór: Kőszívű ember tiai (I-II) ..	544
— Névtelen vár (I-II)	408
Karinthy Frigyes: Notes	72
— Színház	225
Herman Keyserling: Könyv a házasságról ..	680
Kropotkin: Kölcsönös segítség	201
Jack London: Az óceán meséi	115
Molnár Géza: A kerékpározás könyve ..	136
Orczy Emma: Megfizetek	180
Pálffy Gyulács Irén: Fekete vőlegények (I-III) ..	360
Szép Ernő: Valentine	144
— Verőfény	144
Szomorj Dezső: Levelek egy barátéhoz ..	224

Német nyelvű ujdonságok

(Kötte)

Stefan Zweig: Verwirrung der Gefühle ..	300
A. Schnitzler: Spiel im Morgengraun ..	220
R. Filip Müller: Der unbekante Tolstoj ..	380
Wassermann: Der Aufruhr	220
Galsworthy: Der silberne Löffel	270
H. Hesse: Der Steppenwolf	300
R. Filip Müller: Lenin und Gandhi ..	520
Geist und Gesichte des Bolszewismus ..	1280

Kaphatók:

az UJ KELET könyvosztályában

SZÍNHÁZ - MŰVÉSZET

MAGYAR SZÍNHÁZ

Heti műsor

Csütörtök: I. Ünnepi nyitány. II. Aranyember. (Ünnepi megnyitódarab, Tóth Elek szerződött tag bemutatkozásával. Poor Lili, Szentgyörgyi föllépésével. Rendes helyárrakkal. Bérlet 1. szám A. Sorozat 1.)

Péntek: Maricza grófnő (Kosáry Emmi vendégjátéka. Kertész Mancsi szerződött tag bemutatkozása. Mérsékelt emelt helyárrak. Premierbérlet 1 sz. Sorozat 2.)

Szombat: Hollandi menyecske (Kosáry Emmi vendégjátéka. Napi bérlet 1. sz. B. Sorozat 3.)

Vasárnap 5-kor: Obsitos (Réthely Ödön föllépése. Mérsékelt helyárrak. Sorozat 4.)

Vasárnap fél 9-kor: Ezüstsírály (Kosáry Emmi vendégjátéka. Napibérlet 1. sz. C. Sorozat 5.)

Hétfő: Csárdáskirálynő (Kosáry bucsuföllépése. Napibérlet 2. sz. A. Sorozat 6.)

A színházi iroda közleményei

A csütörtöki megnyitó est. Ünnepi köntösben várja a megfiatalodott, újjávarázsolt színház a csütörtöki megnyitó előadás közönségét. A színház habituéi nem fognak ráismerni a ragyogóan világitott, minden részében kényelmes modern színházra. A megnyitó előadás a zenekar a Hunyadi opera nyitányát fogja játszani s utána Jókai — Aranyembere kerül színre Tóth Elekkel, a színház új művészeivel a címszerepben Poor Lili, Szentgyörgyi, Laczkó, Miklósy, Marsi, Székelyhídi Adrienne, Kemény László, Hoykó, Izsó Miklós fogja játszani az Aranyember főszerepeit. A megnyitó előadást rendes helyárrakkal s bérletfolyamban tartják meg.

A Kosáry-esték. Lázás érdeklődéssel várja a közönség a Kosáry-estéket. A világ leghíresebb operette-primadonnája Kosáry Emmi, akinek föllépése ünnepet jelent Newyorkban épen úgy, mint Párisban, Berlinben, Bécsben vagy Budapesten, fog Kolozsvárra érkezni, hogy négy estén át gyönyörködtesse közönségünket. Legbravúrosabb szerepeiben fog fellépni. Pénteken a Marica grófnőben, szombaton a Hollandi menyecskében, vasárnap az Ezüstsírályban és hétfőn a Csárdáskirálynőben. — Kosáry fantasztikus honoráriumot kap minden este amerikai dollárokból s így a helyek árait fel kellett némileg emelni. A bérlek azonban minden ráfizetés nélkül élvezhetik Kosáry művészetét. Akinek még nincs jegye a Kosáry-esték valamelyikére siessen a pénztárhoz, mert az előadások napjain egyetlen jegy nem marad a pénztárban.

10 válogatott könyv

Gyönyörű regények, szindarabok, értékes tanulmányok, Palesztina, Egyiptom részletes leírása az

Uj Kelet könyvsorozatában:

Az olcsó könyvesoportba tartoznak:

- Szabó Imre:** Zsidó Almanachja (1927)
Ignotus: Olvasásközben, tanulmányok
Dosztojevszkij: A főinquisitor, regény
Perutz: 9 és 9
Wilde Oszkár: Az emberi lélek a szocializmusban
Blicher Clausen: Heine Inga, regény
Tábori Róbert: A negyvenéves férfi, regény
Schopenhauer: A szerelem metafizikája
Zoltán Sándor: Örvény, dráma
Ben Ami: Palesztina—Egyiptom utmutató.

A szenzációs könyvsorozat a a — portóköltésén kívül — **százhusz lej.** Megrendelhető levelezőlap útján az Uj Kelet könyvosztályában (Cluj, Strada Baron L. Lop 10.) Kolozsvár olvasóink az Uj Kelet kiadóhivatalában vehetik meg a sorozatot, levél, vagy telefon-rendelésre házhoz küldjük.

Német könyv Lepage

Szovátán

a Villa Speranza-ban levő

A rendkívül kedvező időjárás miatt az idei szezon szeptember hó végéig tart.

ur uri panzióban

már aug. 15-ikén lépnek életbe a rendkívül mérsékelt utószezon árai.

Érdeklődni lehet dr. Krausz Józsefné főrabbinénál, Baia Sovata, Villa Speranza